

Bruksela, dnia 24.2.2021 r.
COM(2021) 79 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY
w sprawie żywności i środków spożywczych poddanych promieniowaniu jonizującemu
w latach 2018–2019

Spis treści

STRESZCZENIE.....	2
1 KONTAKST	3
2 ZATWIERDZONE JEDNOSTKI PRZEPROWADZAJĄCE NAPROMIENIANIE.....	4
3 WYNIKI KONTROLI DOKONANYCH W JEDNOSTKACH PRZEPROWADZAJĄCYCH NAPROMIENIOWANIE W LATACH 2018–2019	4
4 WYNIKI KONTROLI NA ETAPIE WPROWADZANIA PRODUKTÓW DO OBROTU	5

STRESZCZENIE

Zgodnie z art. 7 ust. 3 dyrektywy 1999/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lutego 1999 r.¹ w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących środków spożywczych oraz składników środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego państwa członkowskie co roku przesyłają Komisji:

- wyniki kontroli przeprowadzonych w jednostkach przeprowadzających napromienianie w odniesieniu do kategorii i ilości produktów poddawanych promieniowaniu oraz stosowane dawki, oraz
- wyniki kontroli przeprowadzonych na etapie wprowadzania produktów do obrotu handlowego.

W art. 7 ust. 4 wspomnianej dyrektywy nakłada się na Komisję obowiązek opublikowania w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej:

- szczegółowych danych dotyczących zatwierdzonych jednostek przeprowadzających napromienianie w państwach członkowskich, a także wszelkich zmian ich statusu,
- sprawozdania w oparciu o informacje dostarczane co roku przez krajowe organy nadzoru.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2018 r. do dnia 31 grudnia 2019 r. Zawiera ono zestawienie informacji przesłanych Komisji przez 28 państw członkowskich i jedno państwo EFTA (Norwegię) w 2018 r. oraz przez 27 państw członkowskich bez państw EFTA w 2019 r. Jedno państwo członkowskie (Łotwa) nie przedstawiło żadnych danych za 2019 r.

Okres: 1.1.2018 r.–31.12.2019 r.

Państwa objęte sprawozdaniem: Państwa członkowskie UE i państwa EFTA

Źródło: 28 państw członkowskich i Norwegia

Jednostki przeprowadzające napromienianie:

- Liczba państw posiadających jednostki przeprowadzające napromienianie: 14 państw członkowskich i Norwegia
- Liczba zatwierdzonych jednostek: 24
- Liczba zamkniętych jednostek: 0
- Liczba państw przeprowadzających napromienianie: 10 państw członkowskich

Dane dotyczące napromieniania:

- Ilość produktów poddanych napromienianiu: 7 832 tony (-23,3 % w porównaniu z 2016–2017)
- Główne towary poddane napromienianiu: żabie udka (65,1 %), drób (20,6 %) oraz suszone zioła aromatyczne, przyprawy korzenne i warzywne (14,0 %)
- Główne miejsce napromieniania: Belgia (81,4 %)

¹ Dyrektywa 1999/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lutego 1999 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących środków spożywczych oraz składników środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego (Dz.U. L 066 z 13.3.1999, s. 16).

Kontrole na etapie wprowadzania do obrotu:

- Liczba zbadanych próbek: 9 808
- Liczba próbek niespełniających wymogów: 83 (1 %)
- Główne towary poddane analizie: zioła i przyprawy (39 %) oraz zboża, nasiona, warzywa, owoce i uzyskane z nich produkty (24 %)

1 KONTEKST

Napromienianie żywności polega na przetwarzaniu środków spożywczych przy pomocy określonego rodzaju energii promieniowania, znanej jako promieniowanie jonizujące. Energia promieniowania ma różne długości fal i stopnie mocy i znika z chwilą usunięcia źródła energii. Napromienianie jest wykorzystywane w celach sanitarnych i fitosanitarnych, aby zabić bakterie (takie jak *Salmonella*, *Campylobacter* i *E. coli*), które mogą powodować zatrucia pokarmowe, oraz zlikwidować organizmy szkodliwe dla roślin lub produktów roślinnych, takie jak owady i inne agrofagi. Stosowane jest również do opóźniania dojrzewania owoców, powstrzymywania kiełkowania warzyw lub wypuszczania pędów przez warzywa (takie jak cebula i ziemniaki), a także do wydłużenia okresu przechowywania żywności. Napromienianie żywności nie może zastąpić właściwego obchodzenia się z żywnością. Napromieniona żywność nadal wymaga odpowiedniego schładzania i w razie potrzeby musi być gotowana przed spożyciem.

Unijne ramy regulacyjne w zakresie napromieniania żywności („dyrektywy w sprawie napromieniania żywności”) obejmują:

- dyrektywę 1999/2/WE (dyrektywa ramowa) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lutego 1999 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich dotyczących środków spożywczych oraz składników środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego. Dyrektywa ta zawiera szczegółowe przepisy dotyczące produkcji, wprowadzania do obrotu i przywozu żywności i składników żywności poddanych napromienianiu;

- dyrektywę 1999/3/WE (dyrektywa wykonawcza) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 lutego 1999 r. w sprawie ustanowienia wspólnotowego wykazu środków spożywczych oraz składników środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego². Wykaz obejmuje obecnie jedną kategorię żywności: suszone zioła aromatyczne, przyprawy korzenne i przyprawy warzywne. Wykaz krajowych zezwoleń dotyczących żywności i składników żywności, które mogą być poddawane promieniowaniu jonizującemu, został opublikowany przez Komisję w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Żywność i składniki żywności mogą być poddawane napromienianiu wyłącznie w zatwierdzonych jednostkach przeprowadzających napromienianie. Jednostki w UE są zatwierdzane przez właściwe organy państw członkowskich. Zgodnie z art. 7 ust. 3 dyrektywy 1999/2/WE państwa członkowskie mają obowiązek przekazywania Komisji wykazów swoich zatwierdzonych jednostek przeprowadzających napromienianie.

Wykaz zatwierdzonych jednostek przeprowadzających napromienianie w państwach członkowskich jest publikowany przez Komisję w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

² Dz.U. L 66 z 13.3.1999, s. 24.

Na podstawie art. 6 dyrektywy 1999/2/WE na wszelkiej napromieniowanej żywności lub napromieniowanych składnikach żywności złożonej umieszcza się wyrazy „napromieniowane” lub „poddane promieniowaniu jonizującemu”.

Do celów egzekwowania prawidłowego etykietowania i wykrywania niedozwolonych produktów Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN), po uzyskaniu odpowiedniego zlecenia od Komisji Europejskiej, ustalił normy dla kilku metod analitycznych.

2 ZATWIERDZONE JEDNOSTKI PRZEPROWADZAJĄCE NAPROMIENIANIE

Pod koniec okresu sprawozdawczego (31 grudnia 2019 r.) w UE było 24 zatwierdzonych jednostek przeprowadzających napromienianie, które znajdowały się w 14 państwach członkowskich: Francja (5), Niemcy (4), Bułgaria (2), Niderlandy (2), Hiszpania (2), Belgia (1), Republika Czeska (1), Chorwacja (1), Estonia (1), Włochy (1), Węgry (1), Polska (1), Rumunia (1) i Zjednoczone Królestwo (1).

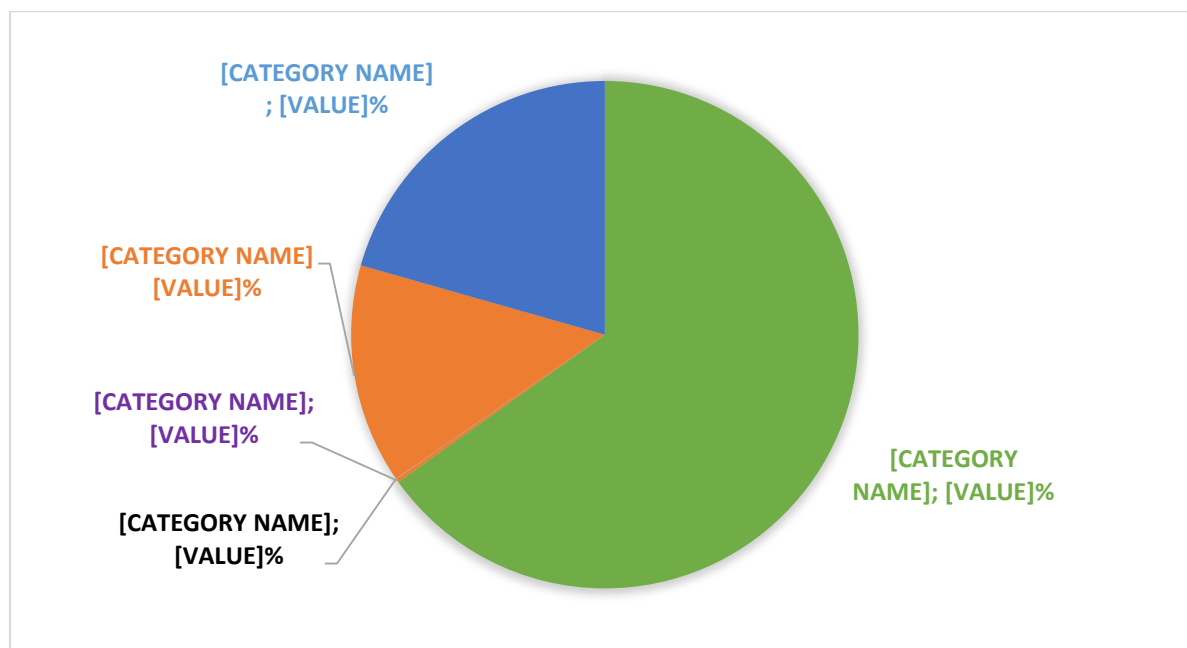
Spośród 14 wymienionych państw członkowskich w latach 2018–2019 cztery nie przeprowadziły napromieniania żadnych środków spożywczych: Bułgaria, Włochy, Rumunia i Zjednoczone Królestwo.

3 WYNIKI KONTROLI DOKONANYCH W JEDNOSTKACH PRZEPROWADZAJĄCYCH NAPROMIENIOWANIE W LATACH 2018–2019

W latach 2018 i 2019 w państwach członkowskich UE działaniu promieniowania jonizującego poddano łącznie 7 832 ton produktów. Napromienianie odbywało się głównie w Belgii, gdzie poddano napromienieniu 81,4 % żywności napromieniowanej w UE.

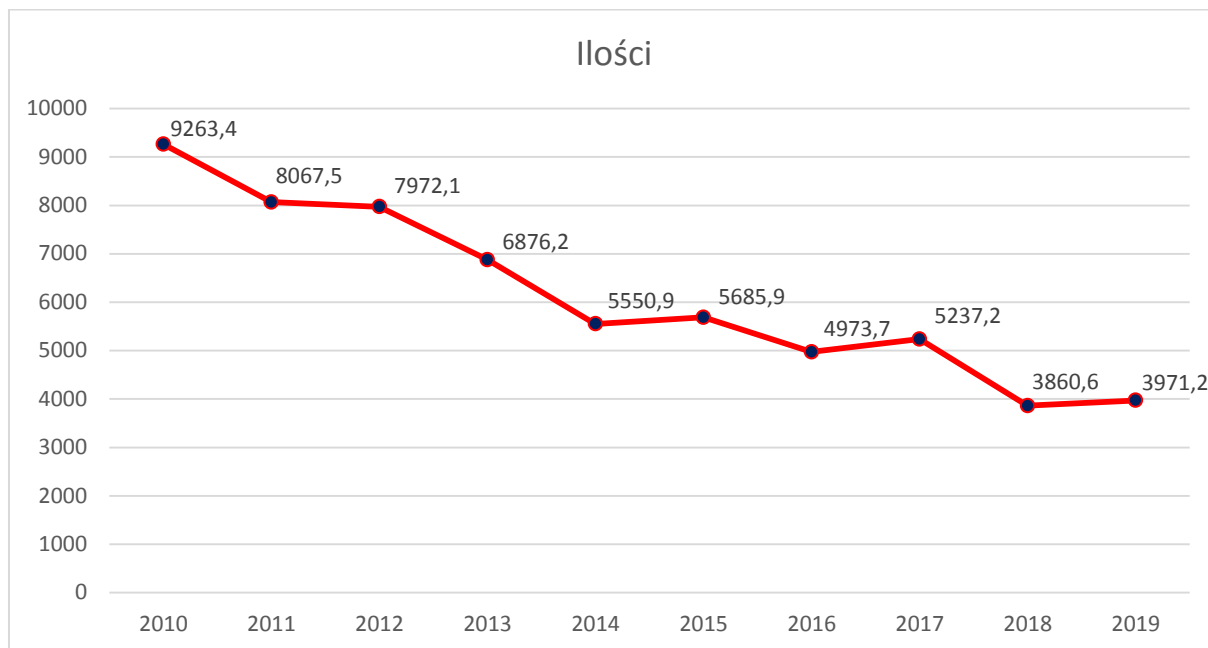
Trzy główne produkty, które poddawano napromienianiu w UE, to żabie udka (65,1 %), drób (20,6 %) oraz suszone zioła aromatyczne, przyprawy korzenne i warzywne (14,0 %). Na wykresie 1 pokazano rozkład produktów poddanych napromienianiu w zatwierdzonych jednostkach w państwach członkowskich UE w latach 2018 i 2019.

Wykres 1 – Podział środków spożywczych poddanych napromienianiu w UE w latach 2018–2019 według kategorii

Od 2010 r. ilości środków spożywczych (w tonach) poddanych działaniu promieniowania jonizującego w UE zmniejszają się, jak pokazano na wykresie 2.

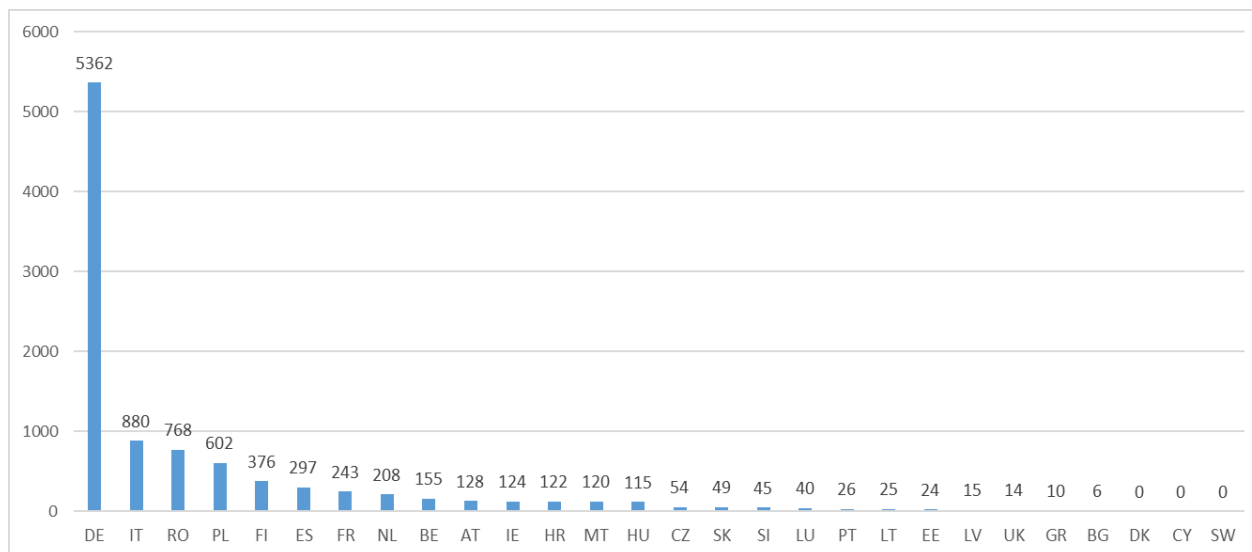
Wykres 2 – Ilość środków spożywczych poddanych działaniu promieniowania jonizującego w zatwierdzonych jednostkach przeprowadzających napromienianie w Unii Europejskiej od 2010 r.

4 WYNIKI KONTROLI NA ETAPIE WPROWADZANIA PRODUKTÓW DO OBROTU

W okresie 2018–2019 9 808 próbek zostało przeanalizowanych przez 25 państw członkowskich, tj. średnio o 12,1 % mniej niż w 2016–2017 r. Dane dla każdego państwa członkowskiego są dostępne w załączniku II oraz podsumowane na wykresie 3.

Wykres 3 – Próbki przeanalizowane na etapie wprowadzania produktów do obrotu w każdym państwie członkowskim w latach 2018–2019

Trzy państwa członkowskie i Norwegia nie przeprowadziły żadnych kontroli analitycznych na etapie wprowadzania produktów do obrotu w latach 2018–2019 ze względu na ograniczenia budżetowe (Dania i Norwegia), brak zdolności laboratoryjnych (Cypr) lub inne priorytety w zakresie kontroli (Szwecja).

Z ogólnej liczby 9 808 próbek 83 nie było zgodnych z przepisami (1 %), a 88 próbek (1 %) dało niejednoznaczne wyniki. Zaobserwowane przypadki niezgodności dotyczyły przede wszystkim niepoprawnego etykietowania i zabronionego napromieniania. Odsetek niezgodności (1 %) był nieco wyższy niż w poprzednim sprawozdaniu (0,8 %).

Jak przedstawiono na wykresie 4, większość poddanych analizie produktów na etapie wprowadzania do obrotu stanowiły „zioła i przyprawy” (39 %) oraz „zboża, nasiona, warzywa, owoce i uzyskane z nich produkty” (24 %). Dla kategorii „pozostałe” (suplementy diety oraz zupy i sosy) odsetek ten wyniósł 20 %.

Wykres 4 – Kategorie środków spożywczych poddanych analizie na etapie wprowadzania produktów do obrotu w Unii Europejskiej w latach 2018–2019

